# Darovaná budoucnost

Biblický verš
Genesis 22
Původ materiálu
Kateřina Frübauerová
Pořadí v lekci
12

## Téma

Abraham odevzdává Bohu začátek své budoucnosti a přijímá ji od Boha zpět.

## Cíl

Seznámit děti s příběhem o obětování Izáka jako s příběhem v kontextu celého abrahamovského cyklu.

---

## 12.1 Pro učitele

Biblický text: Gn 22

### 12.1.1 Výkladové poznámky

S úctou ke všem, kdo vedou nedělní školu — toto je jeden z nejtěžších textů Starého zákona. Možná vás i napadne (a nebudete první), zda takový těžký text vůbec vykládat dětem. Čtení souvisejících textů a následující poznámky by vám měly vyprávění textu ulehčit. Nebojte se text vykládat, ale nepodceňujte prosím přípravu.

**Tyto texty si prosím přečtěte v Bibli, než se pustíte do čtení Gn 22:**

- Příběh vyjití Abrahama (Gn 12,1–4a) je spojen s požehnáním, součástí požehnání je zaslíbení Učiním tě velikým národem (Abraham v této chvíli ještě nemá děti) — a to znamená potomstvo, děti, kupu dětí.
- *Gn 15,1:* Hospodin mluví k Abrahamovi (Já jsem tvůj štít, tvá přehojná odměna), Abraham ale říká: Ach, nedopřáls mi potomka. Požehnání je pro Abrahama cenné, ale Abraham se trápí: nemá děti. Je mu zaslíbeno dětí jak hvězd na nebi — ani je nesečte.
- Ve smlouvě s Abrahamem (Gn 15,18–21): Zem bude dána potomstvu — tedy dětem.

- *Gn 17,4–14:* Abraham se stane praotcem hlučícího davu — bude mít děti. Požehnání je tedy spojeno vždy se zaslíbením *dětí*.
- *Gn 21,1:* Izák, zaslíbený syn Sáry a Abrahama, je na světě. Začátek Bohem zaslíbeného hlučícího davu přichází na scénu divadla v tom malém chlapečkovi.

Tyto texty tvoří kontext, ve kterém se ponese příprava nedělky. Měl by jej znát učitel i děti, jen tak se vyhnete úskalím textu.

Izák je první viditelná známka požehnání — půjde-li o Abrahamovu víru, bude se to týkat i Izáka, který z této víry přišel na svět. Izmael, který je taktéž Abrahamovým dítětem a dokonce prvorozeným, zůstane stranou. On není ten zaslíbený syn.

#### Vlastní výkladové poznámky ke Gn 22

- Příběh je uveden vypravěčem — čtenář (posluchač) ví, že je to jen zkouška. Kdo to neví, je Abraham a jeho okolí.
- Příběh je uveden slovy „Po těch událostech“ — signál ke zpozornění — bude se říkat něco důležitého.
- Použité sloveso *jdi* odkazuje k začátku Abrahamovy cesty s Hospodinem, k vyjití z Uru. Jdi (na obou místech velmi důrazně — pokus o přesný překlad by byl asi syp, padej, tempo, a fofrem, bez odporu jdi) — a šel. Abrahamova minulost je založena na uposlechnutí hlasu Hospodina. Abrahamovi je něco přes sto let. Přes dvacet pět let je na cestě se svým Bohem. Už toho spolu zažili. Chvíli věří v Hospodina tak pevně, že je vzorem věřícího, pak zas spoléhá na sebe a svoji chytrost. Jak to bude teď? Zahodí Abraham svoji víru, nebo bude věrný sám sobě, své víře, svému dosavadnímu nasměrování? Když Abraham odcházel za Hospodinem z Uru, musel za sebou nechat svoje zázemí, svoji rodinu (kromě té nejbližší, Sára šla s ním). Teď se musí vzdát i svojí budoucnosti, reprezentované prvotinou požehnání Izákem. Bylo to všechno, to vyjití, ty omyly a pády, ta požehnání, ta naděje, to chození s Hospodinem — byla to všechno lež? Abraham svým jednáním ukazuje svoji víru v pravdivost toho všeho. Ukáže svým jednáním to samé i Hospodin?
- Abraham má dva syny — Izmaela a Izáka. Izák je první viditelná známka tolikrát opakovaného požehnání — *půjde-li o Abrahamovu víru, bude se to týkat i Izáka*, který z této víry přišel na svět. Izmael, který je taktéž Abrahamovým dítětem a dokonce prvorozeným, může zůstat klidně doma. On není ten zaslíbený syn. Jeho Bůh obětovat nechce. A aby se Abraham nespletl, kterého že to syna Hospodin chce, je požadavek specifikován tak, aby nemohlo dojít k mýlce: Jediného syna Izáka, kterého miluješ, toho vezmi. Nelze uhnout, nelze to udělat tak, že když už je tedy nutno obětovat dítě, tak radši to míň milované, radši Izmaela než Izáka. Nelze si to nejvzácnější schovat doma pod zámek. Buď Izáka, nebo nic.

- *Třetího dne:* Pokud se má něco stát, tak třetí den, třetí den je v Bibli časem, kdy se rozhoduje.
- *Verš 5:* Jako by Abraham doufal, že se oba v pořádku vrátí… zkouška je pro něj asi zcela mimo běžnou zkušenost s Bohem — přece by Bůh tolikrát zaslíbeného syna, ten začátek hlučícího davu, nechtěl sprovodit ze světa, přece si je Bůh věrný v tom, co celou dobu spolu prožili, to nemůže být pravda, že by chtěl Izáka…
- *Verše 7–8:* Izák se ptá a otec odpovídá. Možná by tu bylo místo pro pravdu — Izáku, ty jsi ten beránek k oběti. Pravdy se Izák nedočká, uslyší jen odpověď — beránek bude, Hospodin si ho vyhlédne sám. Když přečtete hebrejský text nahlas, stále se opakující *íííí íííí íííí* evokuje kvílení — pláč nad mrtvým. Abraham pořád doufá v Hospodina. Snad je Hospodin stále stejný. Snad.
- *Verš 9:* Finální úprava scény. Stařičký otec spoutal mladého syna a položil ho na oltář. Je možno se pozastavit nad tím, jak se mu to mohlo povést — Izák měl dost síly, aby se ubránil starému otci. Nabídl se Izák otci dobrovolně? Jádro příběhu vidí Calvin ve stále stejném jednání Abrahamově — Abraham si je věrný v tom, co dělá a jak to dělá. Bude si věrný i Hospodin?
- *Verše 10–18:* Abraham zvedá nůž a… Překvapivý zvrat v příběhu — lidská oběť není dokonána, hlas z nebe ji zarazí. Hospodin si je věrný v tom, co dělá. Byla to jen zkouška, Bůh Izáka obětovat nechce. Sám upozorňuje na beránka v houští (Jak se beran do houští dostal? Byl v tu chvíli stvořen nebo se tam v pravou chvíli prostě objevil?) a Abraham jej obětoval místo Izáka.
- Hora Moria: 2 Paralipomenon 3,1 — na této hoře stojí chrám.
- *Jistotně ti požehnám a jistotně rozmnožím tvé potomstvo:* Stejný gramatický tvar jako bylo na začátku příběhu Jdi (resp. „jistotně jdi“ — čeština ale pracuje se slovesy jinak než hebrejština, intenzitu jití vyjadřujeme jiným slovem (syp, padej), nikoliv jiným gramatickým tvarem). Tak jistě, jako jsi ty, Abrahame, vyšel, tak jistě požehnám já tobě. Vzájemnost vztahu je potvrzena i z Boží strany. I Hospodin je si věrný v tom, co říká a dělá. Motivy z předchozích požehnání (dětí jako písku v moři, jako nebeských hvězd) se opakují i zde.
- Chtěla bych jen zdůraznit *Abrahamovu otevřenost vůči Hospodinu* i ve chvíli, kde je Abrahamovi extrémně zle. Někdy je to tak, že extrémně zlé situace přeruší vztah k Hospodinu. Mnozí se ptají, kde je Bůh, ale málokdo se ptá Kde jsi, Bože? To se netýká jen ateistů, to se týká i věřících, i křesťanů. Málokdo zůstává i ve zlých situacích otevřený Hospodinu. Kdyby Abraham otevřený vůči Hospodinu nebyl, asi těžko by Boží hlas slyšel. Zahlušený smutkem by Izáka zaříznul jak berana.
- *Verš 19:* Nápadné. Kde zůstal Izák, když se Abraham vrátil ke služebníkům a spolu šli domů? Bible o tom mlčí. Jisté je, že se nějak domů vrátit musel, v dalších příbězích

Abrahamových opět figuruje.

- *Těžko se přijímá, že Bůh někoho zkouší.* Středověký židovský vykladač Raši tvrdí, že to nebyl Bůh, kdo Abrahama pokoušel, ale satan. A nebo ďábel zabraňoval Abrahamovi poslechnout (tak rabínský komentář Berešit *Rabba*)? A J. Calvin v komentáři ke Gn 22 píše, že každý je zkoušen od Boha dle míry své víry. Smí Bůh takto pokoušet věřící? Jakub má jasno — Bůh nikoho nepokouší (Jakub 1,13), kdo prochází zkouškou, ať neříká, že ho pokouší Pán. Zkouška je ale důvod k radosti (Jakub 1,2).
- Příběh je celý vyprávěn bez emocí. Příběh je *drama o víře*, ne horor se šťastným koncem.

### 12.1.2 Úskalí

*Úskalí spočívá ve výkladu textu jako příběhu:*

- O šíleném otci, který vezme nůž a jde zaříznout svého synka jako oběť kvůli nějakému hlasu (To se stane, když vytrhnete text z kontextu — byl Abraham psychicky nemocný a následoval celý život svoje halucinace? Jde o postavu Abrahama — jestli věděl, co dělá, nebo jestli byl psychicky nemocný. Bible ukazuje Abrahama jako zdravého muže — Abraham ví, co dělá a proč to dělá. Proto působí celý příběh tak strašně: vědomě vzít nůž a zaříznout syna! A odtud se berou i tendence nějak Abrahama „omluvit“, proč za to nemohl — duševní nemoc, halucinace, fanatismus, byl ve vleku své víry… cokoliv je dobré jako omluva, jen aby ten příběh nebyl tak skandální.)
- O Bohu s děsivými požadavky na své věřící (taktéž vytržením z kontextu docílíte tohoto obrazu děs budícího Boha — lze v takové monstrum vůbec věřit? Snad kdyby Abrahama pokoušel Satan nebo alespoň nějaký démon, byl by to příběh jako pohádka — boj dobra se zlem, a Bůh by všechno zlo nakonec překazil, čtenář by si oddechl, jak to dobro nakonec přece jen v poslední minutě zvítězilo nad zlem — ale tak to v Bibli není, v Bibli je příběh ponechán v celé hrůznosti — Hospodin, nikdo jiný, zkouší Abrahama. Bude zkoušet taky nás? Takhle těžká zkouška nás také může čekat?)
- O náboženském fanatismu a jeho následcích. Viz diskuze kolem transfuze Svědků Jehovových — v případě dětí rozhodovali rodiče o přežití/nepřežití svého dítěte kvůli své víře. Dovolit dát transfuzi pro ně znamenalo zapřít svoji víru. Co je víc, víra nebo dítě? Co je víc pro Abrahama?)
- O zákazu dětských obětí pro Izrael, přestože okolí tyto oběti praktikovalo 1 (diskuze pro historii milující lidi).
- O pomůcce, jak mohou rodiče vyslovit své negativní emoce vůči dětem a dál s nimi pracovat (pohled psychologa; v mateřském centru slýchám dost často „Já tě roztrhnu jak hada!“ — věta slouží jako ventil negativních emocí, nikdy jsem nikoho neviděla, že by děcko vzal a skutečně ho jako hada roztrhl či se o to pokusil; v příběhu o obětování Izáka lze vidět hlubší negativní emoce než je jednorázové naštvání; přestože děti dostaly od

rodičů mnoho dobrého do vínku, dostaly i dost zátěže a výsledek je jiný, než si rodiče představovali).

Ne že by se tyto motivy nedaly z textu vytáhnout (a věnovat jim čas). Jen by to znamenalo minout se s tím, proč text vlastně v Bibli (stále ještě) je.

Ve své přípravce se striktně držím kontextu. Neustále budu zatahovat příběh do kontextu, kontext bude výslovně připomínán i s odkazy. Účelem je předat zvěst příběhu jako celku.

### 12.1.3 Odkazy

Römer, Thomas: *Skrytý Bůh. Sex, krutost a násilí ve Starém zákoně.* Jihlava: Mlýn, 2006.

Linden, Nico ter: *Povídá se...* Heršpice: Eman, 1999.

---

## 12.2 Pro děti

### 12.2.1 Předškolní a mladší školní děti

*Přípravy na nedělky pro předškoláky a mladší školní děti jsem spojila. Snažila jsem se jim příběh převyprávět. Pokouším se moc nezdůrazňovat obětování, spíš se zaměřuji na motiv zkoušení, který děti znají ze školy.*

A stalo se, že Hospodin chtěl Abrahama vyzkoušet. Kdo šel letos v září poprvé do školy? A kdo už ve škole je? Kdo byl naposledy zkoušený? Jak to dopadlo? Proč učitelé děti zkouší? Aby zjistili, co jim v hlavách z výuky zůstalo? Proč se vlastně učíte? Kvůli paní učitelce, abyste nedostali pětku nebo kvůli mamince doma, aby se na vás za tu pětku nezlobila? Proto, abyste si jednou mohli vybrat, co chcete dělat. A zkoušení vám pomáhá, abyste zjistili, jestli už umíte dost, nebo jestli musíte ještě něco dopilovat.

A Bůh chtěl zkusit, jestli se Abraham životem s Hospodinem něco taky naučil. Na začátku byl Abraham statečný muž. Hospodin řekl Jdi a Abraham opravdu šel. Do neznámé země. Všechno nechal doma a prostě jen šel. Hrdina. Hospodin Abrahamovi požehnal — pak přišla těžká zkouška. Hrdina Abraham si najednou nepamatoval, že dokud chodil s Hospodinem, bylo mu dobře. A už udělal nějaký průšvih! Hospodin ho z něj jako paní učitelka vytáhnul, všechno mu vysvětlil, požehnal mu. Chvíli to s Abrahamem šlo dobře, než zas zapomněl — a zas průšvih. Tak naučil se Abraham něco, nebo ne? Ještě pořád se bude spoléhat na sebe?

Stalo se někdy někomu něco, když ho paní učitelka zkoušela? My jsme jednou dělali při chemii pokusy a učitel nás z těch pokusů zkoušel. A dával dobrý pozor, aby se nikomu z nás nic nestalo. Hospodin jako dobrý učitel zařídil, aby se při zkoušení z víry také nikomu nic nestalo.

Šlo hlavně o Izáka, aby se jemu nic nestalo. Aby mu Abraham neublížil.

Protože Hospodin řekl: Vezmi svého syna, Izáka, ne Izmaela a obětuj mi ho jako berana, ukážu ti, kde ho máš obětovat, zbytek je na tobě. A co na to Abraham? Hrdina? Byl zas hrdina, opět totiž spoléhal na Hospodina. Vzal Izáka a dříví a sirky a šli. Došli na to správné místo, na horu Moria. A tam Abraham vzal Izáka, že ho obětuje jako berana. Stalo se Izákovi něco? Nestalo, Hospodin to tak zařídil, aby se mu nic nestalo. Zavolal na Abrahama: Abrahame, Abrahame! A Abraham řekl: Já tě slyším, Hospodine, co je? A Hospodin řekl: Nic Izákovi nedělej! Právě jsem poznal, že jsi můj nejlepší kamarád. Kamarádi si dávají to nejcennější, pro tebe to je Izák a tys mi ho vážně chtěl dát. Já si moc vážím tvojí lásky, Abrahame, moc. I já ti dám něco cenného — svoje požehnání. Tys neváhal a šel sem. Tak jistě, jako jsi ty šel sem, tak se můžeš spolehnout, že já tobě dávám svoje požehnání. Budeš mít mnoho dětí a z nich mnoho radosti. Tvoje děti budou požehnání pro celou zemi. Abraham s Izákem se pak vrátili domů. A bylo jim spolu pořád dobře.

Co se Abraham u zkoušení naučil? Že spoléhat na Hospodina je ta nejlepší věc na světě. Že Hospodin je pořád stejný a pořád mu žehná. I když se někdy zdá, že to tak není, tak žehná. Že víra je vztah a možná je to někdy drama, ale má dobrý konec. Že když Hospodin něco řekne, tak to taky udělá.

**Pomůcky:** Flipchart/tabule a fixy/křídy (chcete-li malovat); kapesníky s uzly — loutky vypravěče, Izáka, Abrahama, anděla, chuchvalec ovčí vlny/vaty místo beránka, chcete-li vyprávět s postavičkami v ruce, flanelograf, chcete-li používat hotové obrázky.

### 12.2.2 Starší školní děti

Účelem je zatáhnout děti do textu i kontextu v rozhodujícím momentu děje, a tak dát ochutnat něco ze složitosti rozhodování biblické postavy.

Má Abraham obětovat Izáka, nebo ne?

Přečíst textu kontextu — příběh vyjití Abrahama Gn 12,1–4a; Gn 15,1; Gn 15,18–21; Gn 17,4–14; Gn 21,1 (mohou číst děti na střídačku; čtěte vše) a text Gn 22,1 a 2 — čte vedoucí. (Můžete pro přehlednost vytisknout na papír.)

*Základní otázka zní: má Abraham obětovat syna, nebo ne?* Rozdělit děti na dvě skupiny — ano/ne (možno napsat i na tabuli). Do skupinky jednu či více Biblí. Skupinky si mohou zapisovat na papír poznámky. Je možno dát časový limit (5 minut?), po jeho uplynutí si skupinka zvolí vedoucího a ten napíše výsledky na tabuli.

*Pár nápadů, proč ano (vše vychází z kontextu textu):*

- Když někdo pozná, co je dobré (chodit s Hospodinem), má se toho držet, i když to pro něj není příjemné.
- Není to Abrahamova první zkušenost s Hospodinem: Když Abrahama i jeho rodinu chránil doteď, bude to dělat i nadále.
- Požehnání je vždy spojeno se zaslíbením potomstva. Když teď Hospodin chce, aby Abraham obětoval Izáka, první dítě ze zaslíbených dětí, bude si vědět rady, jak dál, aby se zaslíbení naplnilo. Abraham se nemusí starat o naplnění požehnání — to rozhodující zatím vždy udělal Hospodin.
- Přátelé si věří, i když si ne vždy rozumí — pro Abrahama je Hospodin takovým přítelem.

*Pár nápadů, proč ne (nutno vytrhnout text z kontextu):*

- Zdravý rozum nade vše: Děti se obětovat nesmí, je to zakázané samotným Hospodinem.
- Jak by pak Bůh vypadal? Jako strašné monstrum!
- Abraham je fanatik, duševně nemocný, má halucinace.
- Riziko manželských neshod u Abrahama doma — pochybuji o tom, že by Sára tento nápad schválila.

Účelem je projít s dětmi kontext — bez ohledu na to, kolik skupinky vymyslí důvodů.

*Je možno hrát si dál:* Co se stalo, když Abraham šel obětovat Izáka, víme (možno přečíst text Gn 22,10–19). A kdyby Abraham neobětoval syna, co by se stalo? Nechte přemýšlet děti (časový limit stanovte sami):

*Pár nápadů:*

- Izák by neměl nervy z otce,
- Abraham by neriskoval. Abraham by takto deklaroval svoji neochotu dál jít s Hospodinem. Celá jeho existence jako Abrahama stojí na chození s Hospodinem: dál nejít znamená skončit svoji víru, svoji existenci postavenou na víře odsoudit jako marnou, zbytečnou.

*Znovu darovaná budoucnost*

Nakreslete na papír čáru (představuje váš život), tu rozdělte na části po pěti letech. Udělejte značku tam, kde se právě nacházíte. Pak udělejte čáry či jiné značky tam, kde si myslíte, že čeká něco důležitého pro budoucnost — úspěšné přijímačky na SŠ, VŠ, prima brigáda, první výplata, vlastní byt, první krásné rande, svatba, děti, dosažení vysněné práce…

Vedoucí nedělky zatím kreslí na tabuli/flipchart Abrahamovu čáru života: Abraham žil 175 let. V 75 letech vyšel z Cháranu. To už byl ženatý, takže někde před 75 udělejte čáru s popiskem Svatba se Sárou. Když mu bylo 100 let, narodil se mu Izák. Smrt Sáry — těžko říct, kolik bylo

v té době Abrahamovi, ale Izák byl už dospělý — tak někdy kolem 130 let (nebo jak to odhadnete) udělejte čárku s popiskem Smrt Sáry. Hned za ní Svatba Izáka s Rebekou a pak Svatba s Ketúrou + ženiny + další děti. (Účelem této Abrahamovy čáry života je dostat Abrahama ze světa Bible do světa našeho — byl to obyčejný muž, který měl svoje plány, když mu do nich zasáhl Hospodin — to se může stát každému z nás!)

Takto vypadala čára života Abrahama. Někde se narodil, oženil se, toužil po zaslíbeném synkovi a taky ho dostal. Měl s ním svoje plány a naděje. A Hospodin udělal tohle *(vedoucí udělá tlustou čáru někde u 120 let)*: Jdi k hoře Moria a tam ho obětuj! Obětuj svoji budoucnost, svoje plány, svoje naděje.

*Co Abraham potřeboval k tomu, aby obětovat mohl? (Neboli co Abrahamovi pomohlo, aby dokázal tuhle zkoušku ustát?)*

- Víru — v Hospodina, se kterým se už tolik nachodil a se kterým má zkušenost jako s Bohem života.
- Naději — založenou v požehnání.
- Otevřenost, aby slyšel Boží hlas — protože je ohromně snadné rýpat se ve vlastním smutku a neslyšet, že z něj vede cesta ven.

V Izákovi musel Abraham obětovat svoji budoucnost. Koukněte na vaše čáry života (klíče od prvního bytu, přijetí na SŠ/VŠ, první rande…). Co kdyby přišel Hospodin a udělal vám taky čáru přes rozpočet? Dali byste svoji budoucnost Hospodinu? Riskovali byste, že vám ji taky nemusí vrátit zpátky? Že o tu skvělou budoucnost přijdete?

Abraham dostal zpátky velice mnoho. *(Přečíst Gn 16–18.)* To je taky odvaha pro vás — pustit něco z ruky neznamená o to přijít.

**Pomůcky:** Tabule/flipchart, křídy, nejlíp barevné/fixy, papíry, propisky, minimálně dvě Bible.

#### 12.2.3 Přesah

Bůh po nikom nechce, aby obětoval svého syna — to až po sobě to chtěl.

---

## 12.3 Liturgie

#### 12.3.1 Písně

*Moc předivná* (Svítá 186); *Apoštolská* (Svítá 274)

#### 12.3.2 Biblický text k zapamatování

Nepotkala vás zkouška nad lidské síly. Bůh je věrný: nedopustí, abyste byli podrobeni zkoušce, kterou byste nemohli vydržet, nýbrž se zkouškou vám připraví i východisko a dá vám sílu, abyste mohli obstát. (1. Kor 10,13)

*(Pro mladší můžete zkrátit po…Bůh je věrný.)*

### 12.3.3 Rituál

Ke společnému zpěvu nebo volání: *Dál přece nejdeme sami* (Svítá 39).

### 12.3.4 Okénko do bohoslužeb

Pro rodinnou neděli možno dát dohromady divadelní představení. Pozor, aby z představení nebyl emocí plný horor.

V běžné neděli je možné se shromáždění ptát, nejdříve dětí: Proč učitelé ve škole zkouší? V čem je to dobré i pro vás? Pak dospělých: K čemu jsou dobré v životě zkoušky? Zažili jste nějakou situaci, o které jste řekli, že je to životní zkouška? (Odpovědi můžete shrnout podle výše naznačeného vyprávění — my i paní učitelka se potřebujeme dozvědět, jestli jsme se naučili to, co jsme měli…) O jedné takové těžké zkoušce uslyší dnes děti v nedělní škole.

### 12.3.5 Modlitba

Mladší děti Zkoušení je, Pane, tak nepříjemná věc! Nejsme rádi u tabule. Kdyby to tak nemuselo být! Doufáme, že ty nás zkoušet nebudeš. A kdyby ano, tak nám taky dej jedničku jako Abrahamovi.

Starší děti Až budeš Pane chtít, co je těžké, prosíme o Abrahamovu víru, naději a otevřenost. Amen.

1 Römer, Thomas: *Skrytý Bůh.* (viz 12.1.3 Odkazy); str. 53 nn — dceru obětoval Jiftách (Sd 11,29–40), obětování syna je v 2 Kr 3,26–27, Dt 18,10–12 — zákaz obětování dětí.

Odkaz na pracovní list
10 Obětování Izáka
10 Obětování Izáka - st
Cílová skupina
Předškolní
Školní
Starší školní
Katechetické cykly
Dál přece nejdeme sami I (Od stvoření k Josefovi + Od Mojžíše k Rút)
Biblický odkaz (kat)

Genesis 22